

„...amit az életemben láttam, csak a hitemet erősíti”

Csejdy
Júlia

Hudec László építész (1893–1958)

„Besztercebányán (Zólyom megye) 1893. január 8-án születtem. Fia vagyok Hugyecz György építőmesternek és alsólehotai Schultéty Paulának, aki a kassai evangélikus egyház lelkészének lánya volt. Úgy atyai, mint anyai részről az összes ősök ágostai evangélikusok. Atyai őseim molnárok és gazdálkodók voltak, Cserény és Micsinye községekben, melyek délkeletre fekszenek Besztercebányától. Anyai részről őseim mind evangélikus lelkészek voltak és visszavezethetők alsólehotai Scultéty Severinre, aki Alsólehotán, Zólyom megyében 1565. évben született, ismert lutheránus prédikátor és író, aki az országgyűléseken a vallásszabadság ügyéért harcolt.”

A gyökereknek ebben a szűkszavú ismertetésében benne van minden, ami Hudec László szellemi irányultságát, egész életpályáját meghatározta. Egyfelől a szorgalmas, gazdálkodó ősök és elsősorban a rajongva tisztelt apa, akinek hivatását már gyermekkorában a gyakorlatban tanulmányozhatta. Másik oldalról a lutheránus lelkész ősök, a hitvitázó Scultéty Severin (meghalt 1600-ban), nagyapja, Skultéty Eduárd, a kassai evangélikus egyház lelkésze és annak testvére, a tót népmeséket gyűjtő és megjelentető, szintén evangélikus lelkész August Skultéty (1819–1892), az első szlovák nyelven oktató, nagyrőcei evangélikus gimnázium igazgatója; mind előképei annak a szellemi nyitottságnak, elfogulatlanságnak, amely Hudec Lászlónak – a hatalmas munkabíráson túl – legjellemzőbb vonása volt.

Édesapja, akiről többször leírta, hogy szellemi és erkölcsi értelemben is példaképe volt, építőmesterként szerzett jelentős vagyont Besztercebányán. Hugyecz György a losonci gimnáziumban tanult, pályája kezdetén először alvállalkozója volt a millenniumi földalatti vasutat kivitelező Wunsch cégnek, később Rosenauer Lajos építésszel prosperáló építési vállalkozást vitt Besztercebányán. Többek között Sándy Gyula, Ybl Lajos és Wälder Gyula terveit kivitelezték, cégük építette a selmecbányai bányászati akadémia több épületét, a katolikus gimnáziumot, bővítette az evangélikus gimnáziumot; kivitelezték a besztercebányai Királyi Erdőigazgatóság, a Kereskedelmi és Ipari Kamara és a Törvényszék épületeit, és részt vettek purista műemlék-helyreállításokban is (például a besztercebányai plébániatemplom, a Mátyás-ház, a Radvánszky család reneszánsz kastélya Radványon). Hugyecz György ugyanakkor altruista beállítottságú volt, önzetlenül szolgálta városát és egyházát is. A városi tanácsban pozíciót vállalt, fizetség nélkül végezte a mérnöki feladatokat, a zólyomi egyházmegyei közgyűlésben képviselte a besztercebányai evangélikus kerületet. Feltehetően

1. kép. A Hugyecz család Bibliája

2. kép. A Hugyecz család, 1902

tagja volt a Felvidék szabadkőműves páholyának is; fia visszaemlékezése szerint soha nem tett különbséget emberek között vallásuk vagy nemzetiségük alapján.

Hugyecz Lászlót, akárcsak testvéreit, a Lazovná utcai evangélikus templomban keresztelték, és később itt is konfirmált. Az ifjú László az alsóbb osztályokat az evangélikus népiskolában és gimnáziumban végezte, a négy utolsó évet azonban már a Királyi Katolikus Főgimnáziumban fejezte be. Tanulóévei alatt leginkább a lelkészi hivatás vonzotta, közben apja mellett kitanulta a kőműves, ács, kőfaragó szakmákat, az iskolai szünetekben építkezéseken dolgozott. Még érettségiző korában is legszívesebben teológiával – a Biblia történetével és magyarázatokkal – és filozófiával foglalkozott, vallási és lelki kérdések foglalták el az első helyet világában; végül nagyrészt azért választotta a mérnöki pályát, hogy apjának társa lehessen. Míg Lux Kálmánnal a nyári szünetben a selmecbányai óvárat mérte fel, szabadidejében keresztapjával, Jahoda János lelkésszel folytatott elmélyült beszélgetéseket. Később Selmecen három hónapig munkavezető volt apja építkezésén, és vasárnaponként keresztapjánál sok pappal találkozott. Azt vette észre, hogy „a mai nap emberére sokkal nagyobb hatással van egy saját maguk fajta – ki saját erejéből felküzdvé érdemeket mutat fel. Ilyen ember tetteit, mondásait citálják – életét például állítják. Ezt láttam Apuka személyével kapcsolatban. Míg a pap?” Megismert nagyszerű papokat (Sztehlo tiszteletest, Mikus Sámuelet), akik azon-

ban szerinte nem tudtak hatással lenni környezetükre, ugyanakkor úgy látta, hogy egy példás életű orvos, mérnök vagy ügyvéd még a misszionáriusoknál is nagyobb hatással bírt. Mindezek a gondolatok is befolyásolták pályaválasztását.

3. kép. A Hugyecz György által tervezett családi ház Besztercebányán

A példaképként tisztelt apa mellől, a meleg családi légkörből – a szülők hat gyermekükkel 1906-tól az édesapa által tervezett klasszicizáló villában laktak a Deák Ferenc utcában – László 1910-ben került Budapestre, a Magyar Királyi József Műegyetemre. Önvizsgálatra hajlamos természet volt, akit a valláserkölcös kérdései egyetemi éve alatt is foglalkoztattak. A teológia és a történettudományok iránti érdeklődése egész életében megmaradt, egyetemi éveiből ismert egy jegyzetfüzete, amelyben többek között Veres Jenő református teológus *A keresztény világnézet és az exact tudományok* című előadásának jegyzetei és Herbert Spencer vallásról és tudományról vallott nézeteinek kivonata olvashatók. Az egyetemen a korszak kiemelkedő, legtöbbit foglalkoztatott építészei közül kerültek ki professzorai, például Pecz Samu, Schulek Frigyes és Wälder Gyula. Kiváló rajztudását, alapos formatani tájékozottságát, a szerkezet és a forma egyenértékű kezelését – mindazt, ami későbbi sikereit megalapozta – tanulóévei alatt sajátította el.

Hudec Lászlónak az első évben 40-45 órája volt egy héten. Délután ötig az előadásokon és a rajzteremben volt, de gyakran akár este nyolcig is rajzolt, majd szállásán, a Luther Otthonban éjszakába nyúlóan tanult; ekkor is, mint később egész élete folyamán, leghőbb vágya volt, hogy

megfeleljen apja elvárásainak. Egyik legkedvesebb tárgya az ókori építészettörténet volt. Az elméleti és gyakorlati tárgyakon (építészettörténet, geológia, rajz, ábrázoló geometria, mechanika, műszaki fizika stb.) kívül a második féltől kezdve tervezési feladatok is voltak, először különböző történeti stílusokban, később a stílusbeli kötöttségektől szabadabban falusi iskolát vagy az építész saját házát kellett megterveznie, diplomamunkája egy vigadó épülete volt. Szórakozásai is csak olyanok, amelyeket szülei támogatnak: a Bethlen-kör protestáns báljaira jár, a család patrónusait, barátait, báró Radvánszky Albertet, Sztehlo Kálmánt, a Luther Otthon igazgatóját látogatja, megvetéssel ír mulatózó, italozó évfolyamtársairól.

Az 1910-es évek baloldali egyetemi ifjúsági forrongásai taszítják, de azért elmegy a Galilei-kör 1911. május 12-ei gyűlésére, hogy maga alakíthassa ki véleményét. Levélben számol be tapasztalatairól:

„Apuka talán olvasta az újságokban, hogy az ifjúság most forrong, ugyanis oltárt állítottak a József nádor szobor leleplezésénél. A Galilei kör tiltakozó gyűléseket rendezett [...]. A rektort is megtámadta, ezzel annyira magára haragította a műegyetemi ifjúságot, hogy ott teljesen elvesztették ügyüket. Ide mellékelem a Galilei-kör egyik meghívóját, mely plakatírozva is volt, a szemtelen hang a jellemző. Én is jelen voltam, mikor a rektor elmondta nekik, hogy ő nem szimpatizál az oly egyesülettel, mely a vallást, az Istent elveti. Aznap este elmentem a Galilei-körbe is, hogy bizonyosságot szerezzek a dolgról, és ha kell, tudjak mely részre hajolni, mert a hangulat most nagyon heves. Hát a rektor beszédét egész elferdítették és végül megabcúgolták. [...] Látva a dolgok állását, elhatároztam, én ily körnek tagja nem leszek, mely az Istent elveti, kozmopolitikus irányú, állítólag szabad gondolkodó, pedig buta és csak feltűnni vágyó fiatalság, kik az öregebbeket hátraszorítani akarják, és kik azt mondják, hogy ők tiszteletben tartják mások meggyőződését, mégis oly hangon beszélnek a vallásról és egyházzal, hogy téglát szerettem volna fejükhöz vágni [...]. De hogy elfogultan ne ítéljek, elmentem a másik szélsőség gyűlését is meghallgatni, a keresztényeket, melyet a katolikusok rendeztek, ezek álláspontja inkább áll közel az enyémmhez, mint a Galilei-köré.”

1914. június 18-án Hudec László kiváló osztályzatokkal építészdiplomát szerzett, és már doktori témáját is kiválasztotta: a reneszánsz pártázatos építészettel szándékozott foglalkozni. Közvetlenül ezután felvételt nyert Ybl Lajos lovag – „a magyar király volt udvari építésze” (budai várkapitány) – irodájába, és meghívták a Műegyetem ókori építészet tanszékére tanársegédnek, ahol Nagy Virgil volt a tanszékvezető. Ragyogó karrier állt előtte, azonban az I. világháború kitérőse megakadályozta, hogy elfoglalja egyetemi állását és megkezdje tervezői munkáját Ybl irodájában. A huszonegy éves építész besorozták.

1915 áprilisában Hudec az orosz harctéren már mint műszaki tiszt működik. 1916 júniusában egy visszavonulás alkalmával esik orosz fogságba, addigra már megtanult lengyelül és ukránul is beszélni. Szibériába, Krasznaja Reckába kerül, ahol angol és francia nyelvtanulással és művészettörténeti tanulmányokkal foglalkozik. 1917-ben tifuszt kap és a jobb lába is eltörik, néhány centivel megrövidül, és így felkerül az 1918 májusában induló dán vöröskeresztes hadirokkantvonatra. A vonat hetekig vesztegel Petrowski Závodban a Vörös Hadsereg és Kolcsak admirális csapatai között dülő harcok miatt, és mivel reménye sincs, hogy hazajusson, inkább megszökik. Hilokba jut, ahol nevére szóló hamis orosz útlevéllel a zsebében műszaki feladatokat lát el, de mikor megérkezik a cseh légió, tartva annak kegyetlenkedéseitől, illetve attól, hogy mint szlovák nevűt besorozzák, elindul kelet felé, és 1918. október 26-án megérkezik Sanghajba. A város minden tekintetben megfelelő hely volt egy nincstelen, bizonytalan nemzetiségű, orosz menle-

4. kép. Hudec László ifjúkori portréja

5. kép. Madier-ház, 1922

véllel menekülő hadifogoly számára, mivel ebben az időszakban – a marokkói Tanger mellett – ez volt az egyetlen hely, ahol az ember minden személyazonossági irat nélkül tartózkodhatott. A Huangpu folyó partján fekvő város, amely jelentős kereskedelmi kikötő volt, éppen ekkor vált az egyik legdinamikusabban fejlődő gazdasági központtá.

A hivatalos iratokban Hugyecz ekkor már mint L. E. Hudec szerepel. R. A. Curry amerikai építész irodájában kezd dolgozni, ahol a klasszikus stílusokban és a mérnöki tudományokban való jártassága miatt néhány hónap múlva már irodavezető. A cég elsősorban a sanghaji nyugati koncessziók területén épít elegáns, historizáló köz- és magánépületeket (pl. Chinese-American Bank, American Club, Katz- és Beudin-villák). Hudec azonban megunja a neostílusok alkalmazását, és 1925 januárjában megnyitja saját építészirodáját; 1937-ig tart legaktívabb korszaka, a '30-as években ötven alkalmazott dolgozik irodájában. Két-három évenként tanulmányutakat tesz Európába, elsősorban Németországba, fáradszatólanul tanulmányozza az építészeti nyelvet megújító stílustörekvéseket és a műszaki újításokat. A nemzetközi szaklapokon kívül járattja a magyar folyóiratokat is, többek között a modern mozgalmat propagáló *Tér és formát*. Terveiben invenciózusan átformálja az art deco, a német expresszionizmus és a nemzetközi modern stílus formanyelvét. Bár számtalan stílusban tervezett, a konstrukció, a műszaki tartalom

mindig ugyanúgy fontos volt számára, mint a forma, a mives anyagokból kivitelezett részletek. Legjelentősebb megrendelői az 1927-ben hatalomra került kínai pénzügyi és politikai elit tagjai közül kerültek ki, akik igényelték, hogy a nyugati kultúra legújabb fejleményei, így az új építészeti stílusok is megjelenjenek a városban. Hudec a villákon és sorházakon kívül épített iskolákat, templomokat, ipari épületeket, szállodát és színházat is. Két jelentős temploma közül a Moore-émléktemplom (1929–1931) az angol *gothic revival* idézi, a kulturális forradalom alatt elbontott német evangélikus templom (1930–1932) pedig az északnémet tégláépítészetet. Lutheránus létére ő lett a katolikus egyház főépítésze is, öt szerzetesi és apáciskolát épített egyszerre, kitűnő kapcsolatokat ápolt az általa nagyra becsült, missziós munkát végző jezsuitákkal.

A Keresztény Irodalmi Társaság és a Kínai Baptista Kiadóvállalat vasbeton vázas ikerépületének (1930–1932) többszínű téglával burkolt, izgalmas textúrájú homlokzatának tervezésekor Paul Bonatz és Fritz Höger munkáiból inspirálódhatott. Az 1931–1933 között épült Nagyszínház jelentős nemzetközi sikernek örvendett; a frappáns, puritán megoldású külső bravúrosan kialakított art deco lépcsőházat és nézőteret rejt. A korabeli szaklapok (*L'Architecture d'Aujourd'hui*, *Der Baumeister*) egyhangúan egyenértékűnek tartották az épületet a legjobb európai filmszínházakkal. Többek között ugyanezen lapokban jelentek meg méltató cikkek Hudec legismertebb és legjelentősebb épületéről, a Park Hotelről (1929–1934) is, amely évtizedekig Sanghaj egyetlen felhőkarcolója volt. Hudec 1935-ben tervezi életműve egyik legkiemelkedőbb munkáját, ahol a funkció és a forma művészi szintézisét tudta megvalósítani. Sanghaj egyik iparmágnása, Wu Tongwen villájánál az ekkorra Európában és Észak-Amerikában már általánossá vált modern formanyelvet alkalmazza, az alaprajz és az összetett funkcionális kívánalmak határozzák meg a kubusokból és félhengerekből álló, ellentétekre épülő kompozíciót.

1935-től a gazdasági és politikai helyzet bizonytalansága miatt csökkennek az építészeti megrendelések, de mint leveleiből kiderül, szinte fellélegzik, és boldogan veti bele magát régi szenvedélyeibe, a magyar történelem és a keresztény régészet tanulmányozásába. Sógorától, dr. Jánossy Istvántól, a fasori evangélikus gimnázium történelem–latin szakos tanárától (1926–1949) folyamatosan kéri a magyar könyveket, a magyar politikai és építészeti szaklapok előfizetését, Rákóczi-ról, Kossuth-ról, Bethlen Gáborról rendel könyveket. Szekfű Gyula, Eötvös József köteteit olvassa, kedvenc írói Mikszáth és Móra Ferenc. Mélyen és belülről érdeklik a magyarországi változások, ugyanakkor egy távolról, függetlenül szemlélő nemzeti liberális álláspontját alakítja ki a nemzetiségi kérdéstről és a határrevízióról is.

6. kép. Joint Savings Society Bank, 1926

7. kép. Moore emléktemplom, 1929–1931

8. kép. Német evangélikus templom, 1930–1932

Építészeti munkásságán kívül jelentős szerepet vállalt a sanghaji magyar közösség életében, 1942-től tiszteletbeli magyar konzul. Az 1944. októberi magyarországi nyilas hatalomátvétel után lemond a konzuli megbízatásról, és mint a Magyar Egyesület elnöke viszi tovább az ügyeket. E minőségében 1944-ben több zsidó származású kelet-európai családot mentett meg a gettóba hurcolástól. A túlélők fennmaradt tanúsító levelei szerint felekezeti, faji hovatartozásra való tekintet nélkül mentette bájba jutott honfitársait. Titkárnöje, Dávid Sarolta nővérének írt levelében nagy szeretettel és tisztelettel foglalta össze Hudec László humánus elkötelezettségét: „Főnököm nagyon rendes, páratlan ember, nagyon sokat köszönhetünk neki. Ha nem ő, a 140 főnyi magyar állampolgár, zsidó is, a gettóba mehetett volna a hontalanokkal. Egzisztenciájukat elvesztették volna, s milyen nyomorult lakásviszonyok vannak odaát. Nekem külön munkaengedély kellett, jelvényt kellett viselnem, eleget hallgatott főnököm miattam, folyton fenyegették a nácik, hogy feljelentik a japánoknál, de ő kitartott a zsidók mellett. Különben is nagyon jó ember és okos, senki más sem tudta volna a kolóniát átzsonglórózni a nehéz helyzetben.” Hudec László mindezek mellett egész életében támogatta barátait, Magyarországon élő testvéreit. Nemcsak anyagi segítséget nyújtott nekik, de folyamatosan követte, irányította az újabb generációk szellemi, erkölcsi fejlődését is.

1947-ben mindenét hátrahagyva menekül családjával Kínából, de korábbi befektetéseinek köszönhetően, az Egyesült Államokban letelepedve

biztos egzisztenciát tud nyújtani feleségének és három gyermekének. Berkeley-ben már nem nyitja meg irodáját, számos tudományos és egyházi társaság tagja, és idejét főként a régészet, a történettudomány és vallásfilozófiai kérdések tanulmányozásának szenteli.

Közben intenzívebben foglalkozik Róma topográfiájával és régi kedves témájával, a Szent Péter-bazilika és a nekropolisz építéstörténetével. 1947-ben, majd 1953-ban – feltehetően kitűnő jezsuita kapcsolatainak köszönhetően – megtekintheti a nagyközönség elől elzárt vatikáni ásatásokat. Egyelőre nem tisztázott, hogy statikus szakértőként valóban közreműködött-e a két jezsuita régész, Engelbert Kirschbaum és Antonio Ferrua vezetésével 1941-ben megindult feltárásban, tény viszont, hogy 1949-ben a San Francisco Society of the Archeological Institute of America meghívására előadást tartott az eredményekről, amit több helyszínen megismételt, és 1952-ben tanulmánya is megjelent a témában.

Jánossy Istvánnal és később annak azonos nevű lelkész, költő fiával egyre inkább vallási, teológiai kérdéseket vitat meg, mint írja, negyven éve őt foglalkoztató kérdésekre keresi a választ. Schleiermacher, Renan, Harnack, Bousset műveiről vitatkoznak, Hudec Svájcban személyes kapcsolatba is került Emil Brunnerrel és Karl Barth-tal, mindkettőt hallotta prédikálni. Leveleiben többször elmélkedik a Szentháromság dogmájáról, a történeti Krisztusról, Luther jelentőségéről és Rudolf Bultmannról. Talán érdemes ezzel kapcsolatban hosszabban idézni gondolatait egy 1956-os leveléből:

„Ha Luther élne, bizonyára bultmannista volna. Hogy mekkorát ugrott Luther, mikor a középkori eszmekört áttörni merészelt (bár sok tekintetben középkori mentalitású ember maradt haláláig, ez nem is lehetett másképp), úgy érzem, akkorát ugrott Bultmann is, mikor a mítoszt nem dobta ki vagy tolta félre, mint Harnack, de interpretálni akarja. Persze nekiesnek a filozófusok, hogy mit keres az egzisztencialista filozófia a vallás, a hit terén. [...]

Hisz Aquinói Szent Tamás is használta akkor az arisztotelészi filozófiát a hittételek támogatására. Hát mit vétett Bultmann, ha most ő az egzisztencialista filozófiát hozza segítségül? [...] Hogy Bultmannról írjak, mikor Neuheimben voltam, gondoltam, megnézem ezt az embert, aki az egyház korhadt pilléreit így döngetni kezdte, akárcsak Luther az ő idejében. Marburg csak egy óra gyorsvonaton, tehát elmentem. Odaérve bementem az Universitäts-Buchhandlungba, s azok segítségével érintkezésbe léptem vele. Mindjárt meghívott, és odamentem. A megadott címen egy öreg, sánta kicsi emberke, olyan szegény egyházi kinézetű, nyitja ki az ajtót. A szerénység megtestesülése, csendesen beszél, de a tudása rettenetes, ezt még legszemtelenebb ellenfelei is elismerik. A hite mély, mélyebb, mint a kenetteljes fundamentalistáknak. Aki nem hiszi, olvassa el az ő János evangéliumáról írott nagy művében. Másfél óráig voltam nála. Átmentem sok problémán, közben megjegyeztem, hogy miért írja a munkáit csak a kollégái részére, mi is itt vagyunk, a laikus érdeklődők, kik épp oly belső küzdelmekkel vajúdtak, mint ő, s az ő megoldásait mint a híves patak vizét szeretnénk inni, de a patak tele van oly éles sziklakkal, hogy írását érthetetlené teszi az a tudományos zsargon, amitől nem lesz tudományosabb a könyv. Pl. mit akar ő azzal a kifejezéssel: »eschatologische Existenz«? Felelete, »überweltliche Existenz«, mondom, mily világos is egyszerre. [...] Azután egyik munkatársával, Pastor Hochgrebével hozott össze, kivel egy másik odautazásom alkalmával egy egész délutánt töltöttem el. Ez a pastor mondta nekem, hogy ha nem lett volna Bultmann követője, katolikus lett volna. Mintha a számból vette volna ki a szót! Én alacsonyra becsülök egy protestáns fundamentalistát, mert illogikus, mert lehetetlen hazug állapot lelki szempontból, ha már ortodox, akkor legyen teljesen ortodox, akkor katolikus, az ő skolasztikájukkal, spekulációjukkal együtt. Vagy protestáns, és akkor bultmannista vagy legalább Emil Brunner követője (de nem barthista, pseudo-ortodox). Igaz, hogy Bultmann irányának megvan a veszélye, hogy az egzisztencialista interpretációja az írásnak túl individualista irányokat vehet fel, de vajon van-e két ember, akinek ugyanaz az elképzelése még az ortodox világban is a hit kérdéseiről?”

Hudec az *imitatio Christi* és a cselekvő szeretetet tartotta a legmagasabb rendű eszmének, de bölcs rezignációval állapítja meg, hogy kétezer év kevés Krisztus tanításainak e világi megvalósulásához: „Hisz mi kétezer év? Semmi, azt mondanám, hogy csak most kezdenek ez irányban dolgozni, mikor az ehhez való feltételek megvannak. Milyen türelmetlen a fiatalság! Jézus tanítását nem féltém, minél többet látok az életből, s minél több országban éltem, annál inkább látom, hogy csak az az út. »Én vagyok az út és az élet.« Ha az emberiség élni és létezni akar, csak ezt az utat választhatja.” Máshol így elmélkedik Jézus alakjáról és saját hitéről: „Talán Jézust Browning, az angol költő fogalmazta meg legjobban: *God was in Christ* vagy *In him the unseen God was revealed*. Mindannyian keressük az utat az Úr Istenhez, s amit az életemben láttam, csak a hitemet erősíti, hogy a legegyszerűbb és legbiztosabb út Jézuson át vezet.”

9. kép. A Park Hotel (1929–1934) és a Grand Theatre, (1931–1933)

10. kép. Wu Tongwen háza, 1935–1938

Utolsó éveiben már csak konzulensként vett részt épületek tervezésében, ezek közül ismerjük a Berkeleyben, 1956-ban épült lutheránus kápolnát. Családjának is tervezett egy házat, de megépülését már nem élhette meg. Világpolgárként, de idegenül élt az új hazában 1958-ban bekövetkezett haláláig, hamvai szeretett szülővárosában, a családi kriptában nyugszanak. Élete vége felé így összegezte életpályáját: „Látom, hogy lassan pappá lettem – de nem abban az értelemben, amit mint fiatal ember gondoltam, de nemesebb alakban, s talán eredményesebben [...]. Eredményesebb humanitárius munkát végezni. Akik tisztán anyagi életet élnek, azok olyanok maradnak az életük végén, mint az elején, akárcsak a kofferem az utazás elején és végén, ugyanaz, csak kopottabb.”

Végezetül álljon itt egy idézet egyik kedves költőjé-

től, ezeket a sorokat vésette fel Hudec László egy hazájától távol elhunyt barátja sírkövére:

Bizton tekintem mély sírom éjjelét!
Zordon, de oh nem, nem lehet az gonosz,
Mert a te munkád; ott is elszórt
Csontjaimat kezeid takarják.
(Berzsenyi Dániel: *Fohászkodás*)

Felhasznált irodalom

A Hudec család levelei (Hudec Kulturális Alapítvány, Budapest).

CSEJDY Júlia 2009. Besztercebányától Sanghajig. Hudec László építész életútja. *Kommentár*, 4. évf. 5. sz. 48–59. o.

CSEJDY Júlia 2010. Hudec László sanghaji modernizmusa. *Utóirat. A Régi-új Magyar Építőművészet elméleti melléklete*, 9. évf. 1. sz. 12–16. o.

KUBIČKOVÁ, Klára et al. 2013. *Po stopách architekta L. E. Hudeca*. Banská Bystrica.

PONCELLINI, Luca – CSEJDY Júlia 2010. *Hudec László*. Budapest. (Az építészet mesterei.)

Csejdy Júlia (Budapest, 1964) művészettörténész. 1990-ben az ELTE BTK történelem–angol szakán, 1994-ben az ELTE BTK művészettörténet szakán szerzett diplomát. 2000 óta a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (2012-től a jogutód Forster Gyula Központ) kutatója. Kutatási területe a 19–20. századi építészet és szobrászat, valamint a műemléki topográfia. 2007-ben szerzett PhD fokozatot művészettörténetből. A Hudec Lászlóról 2010-ben magyar és angol nyelven megjelent monográfia társszerzője.